

Vannak napok...

Laták István

Reggel lángoló vörös ég ölelte körül városunkat. A csipkézett felhők széle ciklámenyszirmokra hasonlított.

Üde, tiszta lég lengette a hervadozó, színesedő faleveleket, a házak csinosan néztek ki a reggelbe.

Minden olyan üde, őszi boldogságot lehellő várakozással telt meg, s én mégis alig vánszorogva, fáradtan kúsztam ki meggyötört ágyamból.

Vasmerev tagokkal, üregében égő, kialvatlan szemmel, valami finom zenére szomjas füllel ténferegtem ide-oda, míg unott ruháimat magamra húzgáltam.

A máskor vidító hideg mosdóvíz is mocsárszagú volt, mintha az esővízes kút fenekéről hozta volna föl az ügyetlenül alábukó vödör...

Ó, vannak napok, mikor alig tudsz valamit kezdeni magaddal. Az órák gyötrő lassúsággal másznak egymás után. Egyik munkából a másikba tántorogsz. Elvégzed valahogy, de a lelked, a lelked kimaradt belőle.

Befejezett egész gondolatod alig akad. Életed törmelék reményein botladozol, mint a bomba-szétverte házak hulladékaiban botorkáló, társait kereső ember, akinek valami újat kell kezdenie, mert a régi kis ösvények szétestek inogva, és senki sem maradt meg mellette, aki tudná még, hogy azelőtt mit akart...

Vannak napok, hogy szeretnél valami jóbarát kertjében megbújva nehéz vörösbort fölhajtani, és szeretnél még egyszer sírva rikoltani ifjúságod elfelejtett dalait...

Szeretnél elmenni valamerre. Napokig az avarban csatangolni, és az unott ismerősök arcát messze kerülve, ismeretlen emberek közömbös soraiban élvezni az illatos szüreti szeleket.

Szeretnél egy elhagyott, ódon kastély mélyén zenét fogni a rádióból, és kiírni mindent magadból, amit az abroncsos hétköznapiok tárulkozó szíved mélyére szorítanak....

(1954.)

Vád

Laták István

Mennyi keserű sírnivaló lett volna, és mennyi duhaj nevetnivaló! S te csak ültél megindulás nélkül a szürke üvegtoronyban, és nem sírtál elég keservesen, s ha nevetheztél, nem nevetél igazán szivedből. Hol maradt el a nagy megindultság fűszere a könnyeidből? Hol szikkadt el nevetésedből a tavasznyitó virágok jókedve?

Ha kibújtál néha színtelen figyelőtornyodból, még anyád halálbafakult arca sem tudott úgy a hantra dönteni, hogy zokogásod másokat is tisztulásra vigyen. Csukott, gögös szájjal meredtél az elérhetetlen távolokba, s mint a zsírszódaivott, csalódott szerelmés csak nyelted a kikíváncozó sóhajításokat, s a bánatot, mely fájdalommarta torkodat egy életen át összeszorította. Miért nem sikoltottál ki a veszett szelekbe, ha véresre tépte volna is ajkaidat a még soha ki nem mondott szomorúság?!..

Mertél volna egészen meghalni a fájnivalókért! De félig élve pompás virágnak hamisítottad az őszei kutyatejet, s még a csalánokat is csak azért irtottad szegényes kertescskédből, mert mérgesen csipnek, s nem azért, mert a csodák virágainak helyén dudásodnak...

Ha szeretheztél volna, sose nyúltál bátran illatos melléhez titkon vágynaakozó nőknek! Pedig a kivirult szájuk egyszer talán csak tefeléd kacagott, s izgató nedűje parfümös verejtéküknek érted gyöngyözött megsápadó halántékukon.

Még apró gyermekedről is eltakarékoskodtad sokszor a jó szavakat (hanyagságból, szégyenlősségből vagy önzésből?), s most szánaakozó, lekonyuló fejjel a más kicsiny gyerekének osztogatnád a leglágyabb simogatásodat, a leggyöngédebb szavaidat, de a virgoncgyerekek elhúzódnak tőled, érzik a szivedben fölhalmozódott jeges hideget, melyet az ő meleg kedvességük nem tud már soha fölolvasztani.

Nem voltál soha igazán rossz, miért nem mertél kíméletlenül nagyon jó lenni? Csak a közepes utacsokák szűk közén lépkedtél, így elkerülted a veszélyes keresztutakat. De soha sem jutottál el oda, hol mérföldeseket zuhannak vagy emelkednek a minden kicsinyességgel leszámolók!

Minek létezik az, aki sosem harapja össze a fogát végső elszárással, hogy többé nem méricskél, többé soha sem töprenkedik, hanem a legfölségesebb aranysárcánuba kapaszkodva fölébe emelkedik a szürke üvegtoronymak, ahol a kérkedő tehetetlenség fiai marcangolják magukat hangtalanul és reménytelenül?..

(1957)

Miért, miért?...

Laták István

Miért találkozol olyan sokszor a közönségesség undok arcával? Miért van, hogy emelkedett érzésedet, tiszta hitedet, évtizedek keserű tapasztalataid edzett s mindig megőrzött meggyőződésedet sárral fröcskölilik ügyes köpönyegforgatók és a SZÉP iránt érzéketlen kúfárok?

Miért szunkapiszkál, döfköd a buta kis hivatalnok, hatalmára büszkén, hivatali kaskadombján peckesen sétálva? Miért van az, hogy századok óta elátkozott viselkedés, mint a hátvány uraskodás, olyan sokáig él tovább az alantos lelkekben, és okos rendeletek, igaz törvények ellenére rávicsoritja fogát a szeretetet pláncoló békés emberre?

Miért okoz bánatot oktalan a múlt pletykáin föltáplált ember ártatlan társainak? Miért nem fogadják el a jót, a szépet, a hiteseget olyan könnyen a gyöngyelelkűek, mint a rosszat? Miért nem győz az igazság mindjárt első látszatra? Miért a galádság tűnik kívánatosnak azok számára, akik még a fenköltséggel szeplőtlenül sosem találkoztak?

Miért tapod a szívedre az erőszakos kis hajcsár, pozíciók után kapaszkodva, hisz a művész lelkét ért sérelem ezerszeres visszhangot kelt maga körül, és sok-sok reménykedés üde virágját hervadásba dönti? Miért olyan csúf a bürokrata képe az egyenes úton járó, igazságért vérző ember előtt?

Mikor lesz egyaránt fönséges és emberségesen mosolygó minden hivatal, hol az élet napi szükség-adagjait mérjük?...

(1954.)

Győzelem

Laták István

Zúgva, zakatolva kavarog bennem néha a mondanivaló. Friss, mint a most szedett gyümölcs, és jólesik magamban dédelgetni, mint dajkának a tisztán tartott, tejszagú csecsemőt a karjaim.

Mindjobban életes lény: történet, beszéd és érzés formálódhatna belőle...

Neveltem, símogatom a témámat, s egyre szebben, egyre világosabban mondaná, nevetné azt, amit várok tőle.

Ceruzát kell ragadnom, vagy géphez ülnöm, hogy átmentsem az álmok villódzó, tovasiető birodalmából erre a való világra. Hogy

megőrizzem, itt tartsam, fejlesszem, külön létét megteremtve harcba indítsam, mint valóságos élőlényt.

De néha a döntő pillanatban valami, az alkotó ösztönrel ellentétes erő visszatart, hogy véghezvigyem buzgó szándékomat. Mi ez az erő? Nem terméketlenség, nem lustaság, nem irtózat, hiszen bensőm mélyén nem fogannak számomra visszataszító, beteg magzatok, mivel a legsajátabbban én vagyok...

Nehéz, véres küzdelem indul ilyenkor az alkotási vágy és az attól visszarántó erő között. S ha az ellenállást legyőzve, gyümölcsöt hoz a megtermékenyülés, mélyen boldogság ez! Eláldítom a benem keletkezett életet, hogy aztán létezése saját törvényei szerint hasson, élje le a benne lábrakelt erő segítségével a sorsát...

Ma ilyen különösen szép napom volt. Csodás. Boldogságos szülő pillanat. Pirosan, egészségesen készítettem egy művet.

Egy darabig titkon viselgettem a vágyat utána, hogy előcsalogassam, s talpára állítva életet, alakot adjak neki. És most sikerült. Ez az enyém. Ezt akartam, így akartam. Sem koraszülött, sem sokáig tarsolyban hordott, megkéselt, fonnyadó vakarcs. Igaz és emberi. Lelkemből lelkedzett. És olyan egyszerűen esett meg az egész. Csak idő, csak erő, jó eszme, akarat kell. S egy kis szerencse, hogy semmi és senki se zökkenten ki és húzzon el a munkától. S mint a napsütés, olyan vígan, erőteljesen megszületik a várt jövevény. Főls kénok nélkül. Csak legyőzni az ellenszegülő húzódozást, a habozást.

Ez a mű én vagyok. Én és mégis más. Ezzel gazdagabb vagyok, többé vált az énem. S lélektől lélekkig vándorolva elmondja piros magzatom, hogy ma diadalmaskodtam a mindennapi lehúzó szürkeségem...

(1955)

